

Erken Cumhuriyet Döneminde Kısa Ömürlü Edebiyat Dergileri

Short-Term Literary Magazines in The Early Republican Period of Turkish Literature

Diñçer APAYDIN*, İbrahim ÖZAKMAN**

*Arş. Gör. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

** Doktora Öğrencisi, Hacettepe Üniversitesi

e-mail : dapadin@gmail.com;
ozakman2@hotmail.com

Araştırma Makalesi / Research Article Article
DOI: <https://doi.org/10.34083/akaded.547331>

Sorumlu Yazar / Corresponding Author

Diñçer Apaydın, Ankara Hacı Bayram Veli
Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Ankara / Turkey

İbrahim Özakman, Hacettepe Üniversitesi,
Ankara / Turkey

ORCID : 0000-0002-5613-3940;
0000-0002-8975-4006

Geliş Tarihi / Received : 31.03.2019
Kabul Tarihi / Accepted : 22.04.2019

Atf / Citation

APAYDIN, Diñçer; ÖZAKMAN, İbrahim (2019).
Erken Cumhuriyet Döneminde Macerası Kısa
Süren Edebiyat Dergileri. *Akademik Dil ve
Edebiyat Dergisi*, 3 (1), 14-30.
DOI: 10.34083/akaded.547331

Öz

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kuruluşunu takip eden on beş yıllık dönem, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğinde siyasetten sanata, bilimden gündelik hayata kadar pek çok safhada atılımların gözlenebildiği bir devredir. Erken Cumhuriyet Dönemi olarak adlandırılabilen bu zaman diliminin içindeki bütün hamlelerde yenilikçiliğin baskın unsur olduğu görülür. Yenilikçilik fikri etrafında şekillenen bu atılımların Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda gözetilen temel değerleri yerleştirmek ve yaygınlaştırmak üzere kurgulandığı da açıktır. Bu temel değerlerin tanıtılması ve yaygınlaştırılmasında edebiyatın ve edebi metinlerin de önemli bir payı vardır. Doğal olarak kültür hayatı ve edebiyat alanını da etkisi altına alan Erken Cumhuriyet Döneminin bu özelliği, süreli yayınlarda ortaya konan metinler üzerinden sistemli bir biçimde takip edilebilir. Ne var ki Erken Cumhuriyet Döneminin getirdiği verimlilik atmosferi içinde oluşan hevesle çıkarılan bazı edebiyat dergilerinin devam ettirilemediği anlaşılmıştır. Kısa süreli bu dergilerin dönemin karakteristik özelliklerini ve edebiyat anlayışlarını yansıtmada, aktüel olanı anlamada etkili olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmada 1923-1938 yılları arasında yalnızca bir veya en fazla iki sayı yayımlanan dokuz farklı dergi ele alınmıştır. Bu dergilerin adları: Anavatan Mecmuası (1922), Çankaya (1928), Gençlik (1928), Kor (1932), Mebâhis (1924), Mehtap (1928), Nur (1924), Pınar (1925) ve Hızlanış (1935)'tir. Taşıdıkları kültür göstergeleri, aralarındaki ilişkiler, dönemleriyle olan bağlantıları ve dönemlerinin edebiyat anlayışlarına olan mesafeleri bakımından incelenen dergilerin önce açıklamalı fihristleri ve kapak görselleri sunulmuş, daha sonra sözü edilen konular açısından çözümleme ve çıkarımlara yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Erken Cumhuriyet Dönemi, Edebiyat Dergiciliği, Hıfzı Oğuz Bekata, Orhan Seyfi Orhon, Kemalettin Kâmi

Abstract

Following fifteen years after the establishment of the Republic of Turkey, under the leadership of Mustafa Kemal Atatürk, is a period that many stages of changes can be observed from politics to art, science and everyday life. Innovativeness is the dominant element in all the moves in this period which can be also called the Early Republican Period. These innovative ideas to put core ideas and fundamental values considered in the establishment of the Republic of Turkey are made to be known widely available. Literature and literary texts also play an important role in the promotion and dissemination of these fundamental values. This feature of the Early Republican Period, which naturally influences cultural life and literature, can be followed in a systematic way through the literary and artistic texts presented in the periodicals. However, it has been understood that some of the literary magazines published in the atmosphere of efficiency brought by the early Republican period could not be maintained persistent. These short-term literary magazines are thought to be effective in reflecting the characteristic features of the period and their actual literary understanding. In this study, nine different literary magazines which published only one or two volumes between 1923 and 1938 were examined around the understanding of reflecting the characteristic specialties of Early Republican Period literature. Name of those periodicals are Anavatan Mecmuası (1922), Çankaya (1928), Gençlik (1928), Kor (1932), Mebâhis (1924), Mehtap (1928), Nur (1924), Pınar (1925) and Hızlanış (1935). The indexes and cover images of the magazines reviewed in terms of the cultural indicators they carried were presented first, and then, their relations with their periods and their distance from actual literary understandings were discussed around the analysis and conclusions were given in terms of the mentioned subjects.

KeyWords: Early Period of Turkish Republic, Literary Journalism, Hıfzı Oğuz Bekata, Orhan Seyfi Orhon, Kemalettin Kâmi

Giriş

Yazar ve şairlerin kendilerini yetiştirme ve edebiyat dünyasına kendilerini tanıtmaya yollarından birisi edebiyat dergilerinde görünme biçimleridir. Çeşitli sanat anlayışlarının içinde yazar ve şairlerin kendilerini edebî bir üslup ile ifade etmesini sağlayan, fikir alışverişinde bulunarak daha iyi eserler ortaya koymalarında yardımcı olan edebiyat dergileri kimi zaman bir ekol oluşturacak kadar uzun; kimi zaman da heveskâr bir girişimden ileri gidemeyen kısa bir yayın hayatına sahip olurlar.

Ortak bir ideoloji veya sanat anlayışı etrafında toplanan yazar ve şair kadrolarının bir arada yola çıkmaları, bir anlayış etrafında eser vererek bir anlamda sanat görüşlerini de ifade etmeleri, edebiyat kanonu arasında kendine yer bulmak bağlamında bir *macera* olarak tanımlanabilir. Derginin hedef kitesine hitabı ve ulaşması; maddiyat, basım işleri, yazar ve şairlerin kendi aralarındaki ilişkiler gibi çeşitli nedenler söz konusu dergilerin macerasının nasıl olacağını belirleyen etkenlerdendir.

Erken Cumhuriyet Dönemi olarak adlandırılan 1923-1938 yılları arasında henüz yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti Devleti, Mustafa Kemal Atatürk'ün liderliğinde bilimde, sanatta, eğitimde, tarımda ve benzeri birçok alanda modernleşmek için hızlı bir kalkınma ve dönüşüm hamlesi içine girmiştir. Bu dönem içerisinde yapılan devrimlerin topluma anlatılması, toplumun bu devrimleri anlama ve uyum sağlaması yönünde, o günün şartlarında önemli haber kaynakları veya daha doğru bir ifadeyle bir tür medyatik ortam olan edebiyat dergilerinin önemli bir rolü olmuştur. Özellikle 1920'li yıllardan itibaren yeni bir edebî anlayış ve iddiayla ortaya çıkan dergilerin büyük çoğunluğunda misyon olarak belirlenen değerlerin halkı aydınlatma, devrimleri tanıtmaya ve yaygınlaştırma ile Türk dilinin doğal seyri içerisindeki sadeleşme evrelerini kültür diline yerleştirme olduğu görülür. Bu bağlamda *Millî Mecmua* (1 Kasım 1923 – Mart 1955, 162 Sayı), *Hayat* (2 Aralık 1926 – 30 Aralık 1929, 146 Sayı), *Yeni Türk Mecmuası* (Ekim 1932 – 1942, 117 Sayı) gibi genellikle Ankara merkezli dergilerin idealist bir çıkışı, uzun soluklu ve kapsayıcı bir yayın hayatı olmuştur. Bununla birlikte kanonik ve edebiyat dünyasında “söz söyleyici” niteliğe sahip gelenekli dergilerin de sözü edilen anlayış çerçevesinde bir edebiyat görüşünü gözeterek dönüştükleri görülür (On dokuzuncu yüzyılın sonlarından itibaren çıkan *Servet-i Fünûn*'un 1928 yılından sonra *Uyanış* adını kendisine eklemesi gibi).

Bu çalışmada kanonun dışında kalan; edebî anlayışları, barındırdıkları ortak / farklı konu ve temalarıyla 15 yıllık dönemde sadece bir ya da iki sayı çıkabilmiş olan edebî dergiler incelenmiştir. Söz konusu dergiler için Cumhuriyet'in kuruluşu ve temellendirilişinin yarattığı ivme belirleyici bir ortaya çıkış hamlesi olmuş ancak bu ivme çeşitli nedenlerle sürdürülememiştir. Bu dergiler kronolojik sırayla *Anavatan Mecmuası* (1922), *Nûr* (1924), *Mebâhis* (1924), *Pınar* (1924), *Gençlik* (1928), *Çankaya* (1928), *Mehtap* (1928), *Kor* (1933) ve *Hızlanış* (1935)'tir.

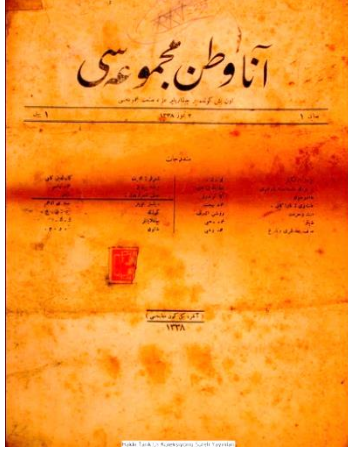
Adı geçen dergilerin kısa süren yayın hayatlarının mahiyetini belirlemek bu çalışmanın bir kısmını oluşturmaktadır. Bunun haricinde genç Cumhuriyet'in izlerini sürmek, metinlerde Atatürk, Ankara, Cumhuriyet gibi konuların nasıl işlendiğini incelemek, dönemin önde gelen yazar ve şairlerinin bu dergilerde yer alıp almadığını görmek ve adı geçen dergilerin kendilerini dönemdeki edebî anlayışa göre nasıl konumlandıklarını belirlemek çalışmanın diğer boyutudur.

Erken Cumhuriyet Döneminin Kısa Ömürlü Edebiyat Dergileri

1) Anavatan Mecmuası

Anavatan Mecmuası, 2 Temmuz 1338 (1922)'de Ankara Yeni Gün Matbaası'nda yayımlanmış *On beş günde bir çıkarılan ilim, sanat mecmuasıdır*. Kapak tasarımında görsel bir kompozisyon yoktur. Derginin adı, çıktığı tarih ve sayısı hakkında bilgiler verilir. İmtiyaz sahibi belirtilmemiştir. *Münderecat* başlığı altında şiir, hikâye, makale ve haberler yer almaktadır. Kapakta sunulan yazı başlıklarının sırasıyla içerikteki sıralama aynı değildir. Yazılar incelendiğinde, *Münderecat* bölümünün sadece türlere göre yazıları sunduğu anlaşılmaktadır. Ancak 2. sayıdan itibaren bu durumun değiştiği, dizimin daha profesyonelce yapıldığı görülmektedir. 16 sayfalık bir risale şeklinde çıkan *Anavatan Mecmuası*, iki sayı çıkmıştır. İkinci sayıda da sürdürülen sayfa sıralamasıyla risale özelliğini korumuştur. 1922 yılında yayımlanmış olmasına rağmen, Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatının oluşum ve gelişim koşullarında etkili olan *Dergâh Mecmuası*na eklenmesi bakımından, bu dergi Erken Cumhuriyet Dönemi içerisinde değerlendirilebilir.

Derginin içeriği kronolojik sırasıyla şu şekildedir;

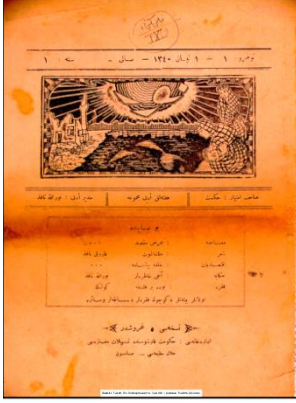

Anavatan Mecmuası 1. Sayı

Anavatan Mecmuası, Sayı 1 (2 Temmuz 1338 / 2 Temmuz 1922): K[âzım]. N[âmî]. [Duru], *Bizden Evvelkiler* (Makale), s. 1-3; Kemalettin Kâmî [Kamu], *Hicret* (Şiir) s. 2; Nizamettin Ali [Sav], *Türk Felsefesine Doğru* (Makale), s. 3-4; Aka Gündüz, *Memocuk* (Düzyazı), s. 4. ve 6; Mehmet Behçet [Yazar], *Karanlık* (Düzyazı), s. 5-6; Ruşen Eşref [Ünaydın], *Minnet ve Hürmet* (Makale), s. 6-7; Mehmet Vehbi [Sarıdal], *Şirta [Chitra]* (Tiyatro), s. 8-10; Mehmet Vehbi [Sarıdal], *Sınıf Cidâlleri ve Tarih*, (Makale), s. 10-11; Mehmet Rasim, *Çifte Yıldız* (Şiir), s. 9; Sadri Etem [Ertem], *Dilsiz Köyler* (Hikâye-am), s. 12-14. [Friedrich Nietzsche] (Çev. Nizamettin Ali [Sav]), *Gölge*, (Hikâye), s. 14; K[emalettin] K[âmî] [Kamu], *Çağlayanlar ve Ahmet Hikmet Bey* (Tenkit), s. 15; A. Vav. Mim, *Şüûn* (Haber yazısı), s. 15-16. [İmzasız], *Bayburtlu Zihnî'den* (Şiir-Düzyazı), s. 16.

Anavatan Mecmuası, Sayı 2 (15 Ağustos 1338 / 15 Temmuz 1922): Kâzım Nâmî [Duru], *Dimâğın Vazifesi* (Makale), s. 17-18; Sâmi Rıfat, *Lisâniyyât Dersleri – 1* (Makale), s. 18-21; Kemalettin Kâmî [Kamu], *İnkılâba Doğru* (Şiir), s. 20; Nizamettin Ali [Sav], *Türkün Ruhundaki Buhran* (Makale), s. 21-22; Mehmet Vehbi [Sarıdal], *Siyaset, Hayattan ve İktisattan Doğar!* (Makale), s. 22-23; Mehmet Behçet [Yazar], *Güneşin Kitabından* (Düzyazı), s. 23; [Mehmet Vehbi Sarıdal], *Şirta [Chitra]* (Tiyatro), s. 23-26; Aka Gündüz, *İki Küçük Eğlence* (Düzyazı), s. 26; [İmzasız], *Erzurumlu Emrah'tan ve Maniler* (Mani) s. 26; Sadri Etem [Ertem], *İlm İçin Ulûm* (Makale), s. 27; K[âzım] N[âmî] [Duru], *İlm, Fenn, Felsefe* (Makale), s. 27-29; Osman Cevdet, *İki Küçük Mezar* (Hikâye), s. 29-30; N. R. , *Gufrânî* (Şiir-Düzyazı), s. 31-32; [İmzasız], *Himâye-i Etfâl Konferansı* (Haberler), s. 32; [İmzasız], *İki Matem İki Bayram* (Haberler), s. 32; [İmzasız], *Sâmi Rıfat Bey'in Yazıya Dair Raporu* (Duyuru), s. 15.

2) Nûr

Nûr'un Kapağı

Nûr, haftalık edebî mecmua olarak 1 Nisan 1340/14 Nisan 1924'te yayın hayatına başlamıştır. Sahibi imtiyazı Hikmet, edebî müdürü ise Nurullah Nafiz'dir. Samsun'da *Hükûmet karşısında Teshîlât Mağazası Hilâl Matbaasında* basılmıştır. Kapağında virâne bir hale gelmiş binalar ve iki kadın hüznü bir şekilde tasvir edilmiştir. Hemen altında *Bu Sayıda* başlığı ile yazı başlıkları ve yazarlar sunulmuştur. Ancak derginin içeriğindeki dizgi ile bu sunum arasında bir birliğin olmadığı açıktır. Derginin ilk sayısı olması dolayısıyla imzasız kaleme alınan *Arz-ı Maksat* başlıklı yazı, derginin kendisini Samsun'daki okuyucu kitlesine tanıtmaya, ilerleyen sayılardaki amaçlarını ve okuyucu kitlesinin derginin matbuat hayatında ne kadar önemli olduğunu göstermesi bakımından dikkate değerdir.

“(Nûr) mecmûası bugünden itibaren bu nüsha ile ilk defa âlem-i matbuâta ayak basıyor. Samsunumuzun âlem-i matbuâtında yek nazarda göze çarpan boşluğu doldurmak emeliyle saha-yı intişâra çıkmaya başlayan mecmûamız ileride erbâb-ı irfânın bi'l-hassa gençliğin tazeyâne teşvik ve râğbetine muzaffer olursa her vech ile umûmun ihtiyâcâtını temine medâr olabilecek bir şekilde, resimli ciddi ve müfid malûmâtı câmi olarak çıkmaya çalışacak ve memleketimizin ictimâi, ilmî, millî, edebî, ticarî, sanayî ve mütâlaât-ı hukukiyye gibi müfid makaleleriyle tetevvüc edecektir. Bu nüshamızı tab ve tertîbde birçok noksanları muhtevi ve birtakım hatiâtla mâlî olduğunu muterikiz. Fakat mecmûamız gençlerdeki fitrî istidâdlara vasıta olmak emeliyle saha-yı intişâra atıldığından dolayı nazar-ı müsamaha ile görüleceğimizi ümit ederiz. (Nûr) her türlü mevâlî ve müşkilâtı iftihâm etmek sûretiyle vazîfe-i neşriyyesinde devam edeceğini erbâb-ı mütâlaaya ve adî bir vecîbe addederiz. Mecmûamızın hayâtı muhterem karilerin râğbetine bağlıdır.” (İmzasız 1924: 6)

Nûr'un ilk sayısında imzasız yayımlanan bir başka yazı olan *İtizâr*'da, ilk sayının gecikmesine;

“Bu mecmûamızın gerek aceleye gelmiş olmasından, gerek (...) sipariş ettiğimiz klişelerin gecikmesinden dolayı arzu ve ümit ettiğimiz kadar mükemmel olamadı. Gelecek nüshadan itibaren mecmûamız tevsî edilecek ve resimler, şiirler, nefis ve şûh hikâyelerle müzeyyen olacaktır (...)” (İmzasız 1924: 2)

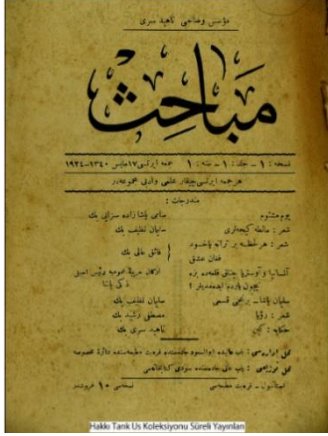
şeklinde ifade edilen basım ve yayım koşullarındaki sıkıntılar gerekçe gösterilmiştir. Bundan dolayı da okuyucularından özür dileyen dergi, gelecek sayılarda böyle bir sıkıntı yaşanmayacağını, koşulların ve dergi içeriğinin iyileştirileceğini vadedmektedir. Derginin içeriği kronolojik sırayla şu şekildedir:

Nûr, Sayı 1 (1 Nisan 1340 / 1 Nisan 1924): Gamlızâde Mahdûmları, *Halka Beyannâme* (Duyuru), s. 1-2; [İmzasız], *İtizâr* (Duyuru), s. 2; Nurullah Nafiz, *Acı Hatıralar* (Hikâye), s. 3-4; Faruk Nafiz [Çamlıbel], *Melekül-mevt* (Şiir), s. 5; Gölge, *Bu da Bir Felsefe* (Fıkra), s. 4; [İmzasız], *Arz-ı Maksat* (Duyuru), s. 6; [İmzasız], *Mühim Bir Müjde* (Duyuru), s. 6; İmzasız, *Müşabaka* (Duyuru), s. 6; [İmzasız], *Gençlik Pazarı* (İlan), s. 7; [İmzasız], *Şâirin Şiiri* (Fıkra), s. 7; [İmzasız], *Helal Matbaası* (İlan), s. 7; [İmzasız], *Sebep Ne İmiş?* (İlan), s. 7; [İmzasız], *Şaheserler* (İlan), s. 7; Kef, *Şaheserler Mahfili* (İlan), s. 7; [İmzasız], *Şehirîâr Sultan* (İlan), s. 8.

Nûr, Sayı 2 (10 Nisan 1340 / 10 Nisan 1924): Nurullah Nafiz, *Eğer Hayat Bu İse* (Makale), s. 1; Yahya Kemal [Beyatlı], *Ok* (Şiir), s. 2; [İmzasız], *[La Dame aux Camélias] Hikâyesi* (Çeviri hikâye), s. 2-3; Gölge, *Bir Hacı Bektaş Fıkrası* (Fıkra), s. 3; Elif. Y; *Ay Yıldız Zafer-i Millî* (Spor yazısı), s. 4-5; Fatıma Dede, *İftarda* (Hikâye), Nurullah Nafiz, *Şehirîâr Sultan* (Tefrika roman), s. 6-7; [İmzasız], *Lüzumsuz Seyahatler* (Tenkit yazısı), s. 7; [İmzasız], *Samsun'da Makas Fıkdanı* (Haber yazısı), s. 8;

[İmzasız], *Zengin Olmanın Kolayı* (Haber yazısı), s. 8; N[urullah] N[afiz], *Olanlar, Bitenler* (Haber yazısı), [İmzasız], *Yeni Sinema-Zafer Sineması* (Duyuru), s. 8; [İmzasız], *Müşabaka* (Bilmece), s. [9].

Mebâhis'in Kapağı

3) Mebahis

Her cumartesi edebî ve ilmî bir dergi olarak çıkmaya teşebbüs eden *Mebâhis*, İstanbul'da Karabet Matbaası tarafından 1924 yılında basılmıştır. Derginin sahibi ve kurucusu Nahit Sırrı [Örik]'tir. Her ne kadar edebî ve ilmî bir mecmua olmak iddiasıyla yola çıkarsa da *Mebâhis*'in sahibi ve yazar kadrosunun da etkisiyle derginin daha çok edebiyat sahasında yazılar yayımladığı dikkat çekmektedir. İlmî olarak sayılabilecek bir makale, tarihî ve siyâsî bir konuda yazılmıştır. Toplam 30 sayfalık bir hacme sahip olan *Mebâhis*'te, Sami Paşazâde Sezâi Bey, Süleyman Nazif, Faik Ali [Ozansoy] isimleri dikkat çekmektedir.

Derginin içeriği kronolojik olarak sırayla şöyledir;

***Mebâhis*, Sayı 1 (17 Mayıs 1340 / 1924):** Sami Paşazâde Sezâi Bey, *Yevm-i Meş'ûn* (Hikâye), s. 4-7; Süleyman Nazif, *Malta Geceleri* (Şiir), s. 8; Faik Ali [Ozansoy], *Her Lahza Bir Terâne yahud Figan-ı Aşk* (Şiir), s. 9; Zeki Paşa, *Almanya ve Avusturya Çanakale'de Niçin Bize Yardım Edemediler?* (Makale), s. 10-13; Süleyman Nazif, *Süleyman Paşa – 1. Kısım* (Düzyazı), s. 14-25; Mustafa Reşit Bey, *Rüya* (Şiir), s. 26; Nahit Sırrı [Örik], *Kin* (Hikâye), 27-30.

4) Pınar

Pınar'ın Kapağı

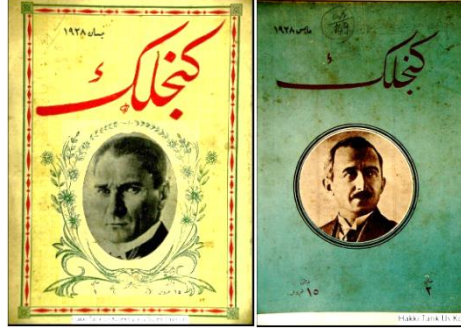
Pınar, Türkiye Muallimler Birliği tarafından yayınlanmış bir dergidir. 1924 yılının Aralık ayında yayın hayatına başlayan derginin, "Hangi Yolun Yolcusuyuz?" başlıklı bildirisi derginin yayın amacını belirginleştirmektedir. İmtiyaz sahibi Türkiye Muallimler Birliği Umumi Merkezi olup mesul müdürü ise Abdurrahman Hamid'dir. Ankara'da Türkiye Muallimler Birliği Umumi Merkezinde basılmıştır. Çeşitli edebî yazılar, makaleler, aynı zamanda halk edebiyatından seçme şiirleri ve tarihî olayları ele alan derginin yazar kadrosunda Aka Gündüz, Kemâlettin Kâmî, Necip Fazıl ve Hilmi Ziya gibi isimleri görmek mümkündür. Derginin içeriği kronolojik sırasıyla şöyledir;

***Pınar*, Sayı 1 (Kânûn-ı evvel 1340 / Aralık 1924):** *Pınar*, *Hangi Yolun Yolcusuyuz?* (Bildiri), s.1; Sinanoğlu, *Pınarbaşı* (Makale), s. 1-3; Karacaoğlan, *Koşma* (Şiir), s. 3; Kemâlettin Kâmî (Kamu), *Dumlupınar Yolunda* (Şiir), s. 3; Aka Gündüz, *Niçin Ankara?* (Makale), s. 4-6; İhsan İlhami, *Zelzele* (Haber yazısı), s. 6-7; Necip Fazıl [Kısakürek], *Akşam* (Şiir), s. 7; Abdülfeyyaz Tefvik, *Fatmacık ve Ben* (Hikâye), s. 8; Ziya Gökalp, *Küçük Hemşire* (Hikâye), s. 9-11; Müntehib-i Evvel [İmzasız], *Muhill-i Mebûsluklar*, s. 12; [İmzasız], *Duyûn-ı Umumiyye* (Haber yazısı), s. 13-14; [İmzasız], *Yunanla Davamı* (Haber yazısı), s. 14; [İmzasız], *Ankara'da Hayat* (Haber yazısı), s. 15; Hilmi Ziya [Ülken], *Uğurlu Hüsn* (Hikâye), s. 15-16.

5) Gençlik

Gençlik, her ayın on beşinde Ankara'da çıkan ilmî ve edebî bir dergidir. Sahibi imtiyazı Cemal Bey ve Hıfzı Oğuz [Bekata]'dır. Hedef kitlesi Türk gençliğidir. Çalışan, okuyan bir gençlik hayali

derginin temelini oluşturmaktadır. *Gençlik*, Antoine Albalat'nın¹ *Okumak asil ve yüksek bir ihtirastır* sözüyle 1928 yılının Nisan ayında yayın hayatına başlamıştır. Albalat'nın sözünden hareketle Türk gençliğinden dilediklerini *Gençlik okumak arzusunu tatmaya ve takviyeye çalışır* sloganı ile anlatır. İki sayı çıkmıştır.

Gençlik dergisinin 1. ve 2. sayı kapakları

Derginin ilk sayısında Gazi Mustafa Kemal'in, ikinci sayısında ise İsmet İnönü'nün fotoğrafları yer almaktadır. Kapağın kompozisyonunda sol üst köşede siyah renkli Arap harf ve rakamları ile ilk sayının çıkış tarihi Nisan 1928 ve ikinci sayı için de Mayıs 1928, alt kısmında sayfanın üçte birini kaplayan kırmızı renkli daha büyük punto ile derginin adı yazılmıştır. İlk sayıda derginin amacını ve Türk gençliğinden beklentilerini dile getiren Hıfzı Oğuz [Bekata], Türk milletinin yaşamış olduğu sıkıntılara değinmektedir. Anadolu'nun vatan için ödediği bedel karşısında gençlikten sadece Türkiye Cumhuriyeti için çalışmak ve okumak beklenmektedir. Bu beklentilerle gençliğe şöyle seslenilmiştir:

“Sekiz sene evvel cihan milletlerinin ölümünü muhakkak addettikleri Türk milleti, iman ve ümidini temsil eden fevkalbeşer bir dehânın harikulâde mucizeleriyle bugün her sahada olduğu gibi irfan ve teceddüd sahasında da şerefli ve müstesna bir mevkie sahip oldu. Ey Türk genci! Sen henüz çocuk iken bütün düşmanlar sana ölü nazarlarıyla bakıyor; hak ve hayatını inkâr ediyordu. Sekiz sene sonra mevcudiyetini anladığın zaman kendini böyle âlem-şümûl ve muazzam bir inkılâbın oğlu olarak gördün. Koca bir tarihin seyrini değiştiren inkılâbımız sana mukaddes ve şerefli bir vazife tevdi ediyor. Bu vazife ki aziz halaskârının feyyâz ve irşâdkâr lisanından bir daha dinle: “Bugün vasıl olduğumuz netice asırlardan beri çekilen millî musibetlerin intibâhı ve bu aziz vatanın her köşesini sulayan kanların bedelidir, bu neticeyi Türk gençliğine emanet ediyorum.” (Hıfzı Oğuz, 1928: 1)

Yazının ortasında Gazi Mustafa Kemal'in fotoğrafı, altında ise “Gençliğin en büyük hâmisî” yazmaktadır. Yazının devamına da Gazi Mustafa Kemal'in *Nutuk* adlı eserinin sonunda yer alan Türk gençliğine hitabı eklenmiştir. Böylelikle *Gençlik*, dayanacağı ideolojik temelin göstergelerini açıkça ifade etmiştir.

Derginin içeriği kronolojik sırayla şöyledir:

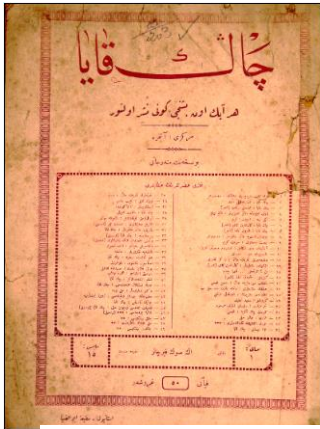
Gençlik, Sayı 1 (Nisan 1928): Hıfzı Oğuz [Bekata], *Musahabe* (Duyuru), , s. 1-3; *Gençlik, Birkaç Söz* (Duyuru), s. 2; Eyüplü Ali Haydar, *Gurur* (Şiir), s. 3; Hikmet Şevki, *İrâdeyi Söndüren Nazarlar* (Hikâye), s. 4-5; Saadetin Nüzhet [Ergun], *Divan Edebiyatı ve Mazmunları* (Makale) s. 6-9; [İmzasız], *Muhterem Büyük Meclisimizin Büyük Mebuslarını Resimleriyle Tanıyoruz* (Görsel), s. 10-11; M. Sami, [Başlıksız] (Mektup), s.11; Server Ziya [Gürevin], *Kaplerimiz* (Hikâye), s. 12; Nurettin İbrahim [Konyar], *Ankara Abidelerinden August[us] Mabedi* (Kültür yazısı), s. 13-14; İhsan Mahvi [Balkır], *Sevinç Terânesi* (Şiir), s. 14; Osman Cemal, *Dayak Cennetten Çıkmadır*

¹ (1856-1935) Fransız edebî eleştirmen ve yazar.

(Hikâye), s. 15-17; İsmail Hikmet [Ertaylan], *Arı ile Kelebek* (Fabl - Manzûm), Ali Kemal, Sis (Şiir), s. 19; [İmzasız], *Ankara Tayyare İhtifâlîne Ait Bir Hâtıra*, s. 20; Abdullah Ziya [Kozanoğlu], *Faat'ın Atı* (Hikâye), s. 21. ve 24; [İmzasız], *Hükümet Merkezimiz Fotoğraflarla Bir Nazar* (Görsel), s. 22-23; Yaşar Nabi [Nayır], *Ozan* (Şiir), s. 24; Ahmet Bey, *Gençlik, Spor, Atletizm, Güreş* (Spor Yazısı), s. 25-29; [İmzasız], *Ankara Kız Lisesi* (Görsel-Haber Yazısı), s. 29; Müeddeb Tevfik, *İnce Bir Kalp Sızıntısı (Leman'dan Sera'ya)* (Mektup), s. 30-31; Tırtıl, *Kalender'e Cevap* (Şiir), s. 31; [İmzasız], *[Okurlara Hitap]* (Duyuru), s. 31; [İmzasız], *Muhâberât, Bilmeceler, Müsabakalar, Anketler* (Duyuru), s. 32-33.

Gençlik, Sayı 2 (Mayıs 1928): M. Cemal, *Musahabe* (Duyuru), s. 1-2; Gençlik, *Teşekkürler* (Duyuru), s. 1; H[ıfzı]. O[ğuz]. [Bekata], *Gençliğe* (Şiir), s. 2; Gençlik, *İtizar* (Duyuru), s. 2; Gençlik, *Tashih* (Duyuru), s. 2; Saadettin Nüzhet [Ergun], *Bektaşî Edebiyatı* (Makale), s. 2-6; Ali Haydar, *Mukaddes Ateş* (Şiir), s. 3; Doktor Fazıl Berki, *Ey Türk Genci* (Şiir), s. 4; Ali Kemal, *Toprak* (Şiir), s. 5; Hıfzı Oğuz [Bekata], *Kardeş Afganistan'ın Müvenner ve Teceddütperver Hükümdarları* (Haber yazısı), s. 7-11; Hikmet Şevki, *Uçurumun Kenarında* (Hikâye), s. 12-13, Osman Kemalettin Erzurumî, *Gönülden Bir Ses* (Şiir), s. 13; Doktor Süreyya Asım, *Güneş Banyosu* (Sağlık yazısı), s. 14-15; Mustafa Doğan, *Şeyh Said'in Gülistan'ından* (Şiir), s.15; Ayten Hıfzı, *İlk Hayat Duygusu* (Deneme yazısı), s. 16; Mehmet Veled, *Mesnevi Fıkraları* (Felsefî fıkralar), s. 17-19; [İmzasız], [Başlıksız] (Duyuru), s. 19; Abdullah Ziya (Kozanoğlu), *Kurumuş Kanlı Şal* (Hikâye), s. 20-22; Nurettin İbrahim [Konyar], *Üç Medeniyetin Mimarisi* (Kültür yazısı), s. 23-25; Ahmet Bey, *Olimpiyat Yollarında* (Spor yazısı), s. 25-28; [Ahmet Bey], *Mühim Spor Havadisleri, Çok Mühim Güreş Müsabakaları* (Spor yazısı), s. 28; Yaşar Nabi [Nayır], *Eski Bir Hâtıra* (Deneme Yazısı), s. 28; [İmzasız], *Çok Kıymetli ve Muhterem Abonelerimiz* (Görsel), s. 29; [İmzasız], *Mektepliler ve İdman Bayramlarına Fotoğraflarla Bir Nazar* (Görsel), s. 30; [İmzasız], *İrfan Ocaklarımızdan Ankara Erkek Lisesi* (Görsel), s. 31; [İmzasız], *Muhaberat, Bilmeceler, Müsabakalar, Anketler* (Duyuru-Yarışma), s. 32; [İmzasız], *Cim - Genç Sesler - Yedi Meşale - [Başlıksız]* (Duyuru), s. 33; [İmzasız], *[Ressam Şemseddin Sami'nin Fotoğrafı]* (Görsel), s. 33; [İmzasız], *Düşünce Bilmecesi* (Bilmece), s. 33; [İmzasız], *Ey Türk Gençliği* (Görsel), s. [34].

6) Çankaya

Çankaya dergisinin kapağı

Çankaya, her ne kadar siyasetin merkezi olarak nitelendirilse de Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren ülkenin kültürel değişim ve dönüşümünde merkezî bir konum olarak da görülmelidir. Birçok bilim insanının, sanatçının Gazi Mustafa Kemal ile aynı masada akşam yemekleri yiyip çeşitli konularda tartıştıkları ve çözüm üretmeye çalıştıkları yer olan Çankaya, siyasi iktidar açısından olduğu kadar kültürel ve sanatsal iktidar için de alan açan bir mekândır. 1928 yılının Mayıs ayında kültür ortamına geniş bir içerikle giren Çankaya adlı dergi bu merkezin somut bir girişimi olarak değerlendirilebilir. Henüz beş yaşındaki Cumhuriyet'in sanat ve bilim alanındaki çalışmalarını vatandaşlarla paylaşma gayesi bu dergide birçok ismi bir araya getirmiştir. Dönemin birçok ünlü yazarı bu dergide şiirler, hikâyeler, çeviri ve hatıra yazılarıyla yer almıştır. Gazi Mustafa Kemal'in sözlerinden alıntılara sıklıkla yer verilmiştir.

Her ayın on beşinci günü yayımlanacak olan Çankaya'nın başmuharriri Mithat Ömer'dir. Dergi toplam 55 sayfalık hacme sahiptir. İlk sayfada her ay yapılması planlanan Çankaya Mülakatları ile ilgili gelecek sayı içeriğine yer verilmiştir. Derginin ikinci sayısının hazırlanacağına dair bunun

gibi bazı ibareler belirtilmişse de kütüphanelerde ve dijital arşivlerde derginin sözü edilen ikinci sayısının çıktığına dair herhangi bir bilgi veya belgeye rastlanmamıştır.

Derginin içeriği sırayla şöyledir:

Çankaya, Sayı 1 (1 Mayıs 1928): Mustafa Kemal [Atatürk], *Gençliğe Hitabe* (Bildiri), s. 1; Mithat Ömer, *Çankaya'nın Mülakatları* (Mülakat), s. 2-4; Ağaoglu Ahmet, *Çankaya* (Düzyazı), s. 4; İshak Refet, *Çankaya* (Şiir), s. 5; Falih Rıfki [Atay], *“Yabani Orman” a Dair Tasvirler* (Gezi yazısı), s. 6-8; Ercüment Ekrem [Talu], *İki Tepe* (Hikâye), s. 9-10; Kemalettin Kâmî [Kamu], *Çankaya* (Şiir), s. 10; Faruk Nafiz [Çamlıbel], *Çankaya* (Şiir), s. 10; Mithat Ömer, *Büyük Gazi'ye Dair Hatıralar* (Hatıra yazısı), s. 11-12; Cevdet Kerim, *Cemiyet ve Maarif* (Düzyazı), s. 12-14; Erzurum Mebûsu Aziz, *Almanya'da Dinî Tekâmül* (Düzyazı), s. 15-17; İhsan [Sungu?], *Garsiya'ya Bir Haber* (Düzyazı), s. 17-19; Zâkir Kadri, *Matbaacılık Tarihine Dair* (Makale), s. 19-21; Kemalettin Kâmî [Kamu], *Enginde Hatıralar* (Şiir), s. 21; Nabi Cedid, *Ben? Gazeteci?* (Düzyazı), s. 22-23; Faruk Nafiz [Çamlıbel], *Gezinti* (Şiir), s. 23; Hasan Fehmi, *İnkılâp Müzelerine Dair* (Düzyazı), s. 24; [Paollo] Mantegazza (Çev. Hakkı Baha), *Çankaya'nın Tercümelere: Aşkın İlk Silahları* (Hikâye), s. 25-26; Urfalıoğlu, *İktisadî Seferberlik* (Düzyazı), s. 26-27; Renée Vivien (Çev. Said Nafiz), *Kervanlar* (Şiir), s. 27; Said Nafiz, *Mithat Ömer'e Mektup* (Mektup), s. 28; Süleyman Nazif, *Benim Mezarım* (Düzyazı), s. 28-29; Fehmi, *Köyden Çankaya'ya* (Düzyazı), s. 29-30; Cemal Hakkı, *Gazi* (Düzyazı), s. 30-31; [İmzasız], *Bir İnkılâbın Karakterleri* (Düzyazı), s. 31-33; Çankaya, 23 Nisan (Şiir), s. 33; Z[âkir]. K[adri]., *Gazetelerin Tarihine Dair* (Düzyazı), s. 34-37; Necip Asım [Yazıksız], *Türk Lügati* (Düzyazı), s. 38-40; İsmet Paşa [İnönü], *928 Senesinde* (Açıklama), s. 40; Aka Gündüz, *İskarpınler* (Fantezi), s. 40-41; Hikmet Şevki, *Çankaya* (Hikâye), s. 41-44; Şükûfe Nihal, *Ayrılmayacak Arkadaşlar* (Hikâye), s. 45-48; Mithat Ömer, *Gazimiz ve Heykelleri* (Görsel), s. 49; Çankaya, *Gazimize Ait Hatıralar* (Görsel), s. 50; Çankaya, *Bir Mukayese* (Görsel), s. 51; [İmzasız], *Reis-i Cumhuriyetimiz ve At Yarışları* (Haber), s. 52; Ahmet Sanevber, *Memleketimizde Bankacılık Hayatımız* (Makale), s. 53-55; Ayşe, *Fatma'ya Mektuplar* (Mektup), s. 55-57; Çankaya, *İlim Adamında Seciye* (Düzyazı), s. 57-58; Tuğrul, *İstanbul Mektupları* (Mektup), s. 58-59; Abdullahoğlu, *Boş Kalan Beşik* (Düzyazı), s. 60-61; Mihalzade Mahmut Ragıp, *Musiki İhtiyacımız* (Düzyazı), s. 61-63; Çankaya, *Şeker İstihsâlâtımız ve Türkiye Şeker Fabrikası* (Haber), s. 63-64; Cevdet Kerim, *Türk İstiklal Mücadelesi Konferansları* (Düzyazı), s. 64-65; Ali Rıza, *Deniz ve Tayyareler* (Düzyazı), s. 65-66; George Leşanri(?) (Çev. Sait Hikmet), *Matbuatın Beynelmilel Vazifesi* (Düzyazı), s. 66-67; Çankaya, *Bu Ayın Tarihi* (Bilgilendirme), s. 67-68; [İmzasız], *Türk Matbuat Cemiyeti* (Düzyazı), s. 68; [İmzasız], *[Devlet Adamları Albümü]* (Görsel), s. 69-71; Bediha Mithat Ömer, *En Son Fırçalar* (Piyes), s. 72-88; Çankaya, *Fazilet Mücadelesi* (Görsel); [İmzasız], *Halk Bilgisi*; [İmzasız], *Milli Mücadele Hatıraları*; [İmzasız], *Memleket Bilgisi*, s. [Arka kapak].

7) Mehtap

Mehtap dergisi kapak ve açılış sayfası

1 Kasım 1928 tarihinde yürürlüğe giren “Yeni Türk Harflerin Kabulü ve Tatbiki Hakkında Kanun” maddesi sonrası süreli yayınlardaki Osmanlı Türkçesi harflerinin yerini yeni Türk harfleri almış ve bir uyum süreci başlamıştır. *Mehtap* dergisi bu kanundan yaklaşık üç hafta sonra edebiyat dünyasında görünür. Bahsedilen uyum sürecini derginin kapağında içeriğine dek görmek mümkündür. Her ne kadar derginin adı yeni Türk harfleri ile yazılmış olsa da içerikteki yazılar eski harfler kullanılarak okuyucuya sunulmuş, bazı yazarların adları ise yeni harfler ile yazılmıştır. Bir devrimin toplum hayatına uyumu olarak ele alınabilecek derginin imtiyaz sahibi dönemin ressamlarından Şemsettin Sami’dir. Ankara’da her ayın onunda ve yirmi beşinde olarak ayda iki kez çıkan dergi *ilmî, edebî, içtimaî ve mizahî halk mecmuasıdır*.

Süreli yayınlardan kitaplara, dükkân tabelalarından belgelere kadar yazılı her kaynakta yaşanan dönüşümün uygulanmasındaki göstergeler, incelenen dergilerde de dikkat çeker. *Mehtap* dergisinin bu devrim karşısında yeni harfleri uygulama biçimi bu kültürel dönüşümün öğretici bir nitelik taşıyacağına işaret eder.² *Mehtap*, 25 Kasım 1928’de ilk sayısını yayımladığında kapağında metinlerin Latin harfleri ile yazıldığı, iç sayfalarında ise Latin ve Arap harflerinin birlikte kullanıldığı görülmektedir. Bu durum hem yeni harflere alışma ve uyum sürecini hem de kültürel bağlamda metinlerin imla ile ilgili belirsiz durumunu da yansıtır. Örneğin Hıfzı Oğuz imzalı yazıların “Hı.O.” şeklinde imzalanması veya yine aynı yazarın kaleminden çıkan “İnkılâplar Karşısında Türk İnkılâbı” şeklindeki başlık imla sorununa küçük bir örnektir.

İçerikte ağırlıklı olarak edebî metinlere yer verildiği görülürken Ankara’nın idarî kent statüsü ve merkezî hükümet yöneticilerinin tanıtımı ile ilgili çeşitli görseller de bulunmaktadır. Derginin içeriği kronolojik olarak şöyledir:

Mehtap, Sayı 1 (25 Kasım 1928): Hıfzı Oğuz [Bekata], *İnkılâplar Karşısında Türk İnkılâbı* (Makale), s. 3; Mehmet Fuat [Köprülü], *Gençliğin Yolu* (Makale), s. 4-5; Hıfzı Oğuz [Bekata], *Hayat* (Kıta), s. 5; Hıfzı Oğuz [Bekata], *Nikolay Vasilyeviç Gogol ve Hayatı* (Edebî Yazı), s. 6-7; Faruk Nafiz [Çamlıbel], *Firari* (Şiir), s. 6; Hikmet Şevki, *Hayatın Tebessümü* (Hikâye), s. 7; Eyüplü Ali Haydar, *Meçhul Hava Şehidine* (Şiir), s. 7; Yakovlev’den (Çev.Müfide Şerif), *Aşkın Kanunu* (Hikâye), s. 8; Hıfzı Oğuz [Bekata], *Akşam* (Şiir), 8; Nurettin İbrahim [Konyar], *Bedîi Terbiye* (Makale), s. 9; Edip Alp, *Sönen Hatıralar ve Biz* (Şiir), s. 9; Hıfzı Oğuz [Bekata], *Merkez Hükümetimiz* (Görsel - Yazı), s. 10-11 ve 14; [İmzasız], *[Karikatürler]*, s. 12; Hıfzı Oğuz [Bekata], *Hayatımdan Sararmış Yapraklar* (Tefrika), s.13-14; Hıfzı Oğuz [Bekata], *Bir Kahpe Ölüyor* (Kıta), s. 14; Cebiloğlu, *Hoşgör* (Mizah), s. 15; Tırtıl, *Efendi* (Mizah), s. 15; Hatri Bordo(?) (Çev. Mahmut Cahit), *Kemancı* (Hikâye), s. 16; Hıfzı Oğuz [Bekata], *Yalan* (Şiir), s. 16; Ahmet Fikri [Tüzer], *Türk Sporlarına İthaf* (Haber yazısı), s. 17; Cebiloğlu, *Sinemanın Tarihi* (Makale), s. 18; Hıfzı Oğuz [Bekata], *Mehtapta Yavrum* (Şiir), s. 19; Mehtap, *Muhterem Karia ve Karilerime* (Duyuru), s. 19; [İmzasız], *Bilmece, Anket, Müsabaka*, s. 19; [İmzasız], *Gençlik* (Duyuru), s. 20.

² Bu dönüşümün diğer edebiyat / salon dergilerinde nasıl algılandığı ve sunulduğuna dair daha fazla bilgi için bkz. APAYDIN, Dinçer (2016), “1928’in Salon ve Edebiyat Dergilerinde Harf İnkılabı Dersleri” *Bilim ve Ütopya*, S. 260 s.58-62.

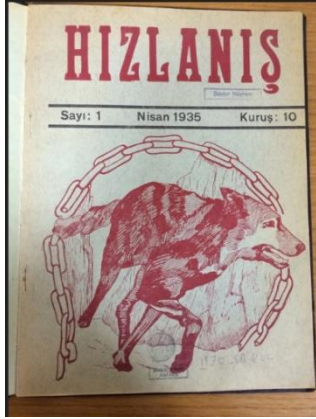
8) Kor

Kor dergisinin kapağı

Nisan 1932 yılında tek sayı olarak çıkmış *Kor*, edebiyat ve sanat mecmuası olarak Ankara'da yayımlanmıştır. Bu dergiyle ilgili ilk bilgiye *Servet-i Fünûn Uyanış*'ın 28 Nisan 1932'de yayımlanan 1863-178 numaralı sayısındaki bir haber metninde rastlanır³. Bu çalışmada adı geçen diğer dergilere nazaran daha nadir rastlanan *Kor* mecmuasıyla ilgili geniş bir inceleme ve değerlendirme yazısı daha önce *Türk Dili* dergisinde yayımlanmıştır (DOĞAN, 2016: 42-47). İmtiyaz müdürü Fuat Tayyip, neşriyat müdürü ise Osman Hulûsî'dir. Toplam 20 sayfalık bir hacme sahip derginin bildirisi mahiyetindeki yazısını Yusuf Kenan yazmıştır. "İnkılâp Edebiyatı ve Bizim Yolumuz" başlıklı yazı ile Türk edebiyat tarihinin genel hatlarını çizen Yusuf Kenan, kendi edebî görüşlerini *Kor* vasıtasıyla beyan etmektedir. Yazar kadrosunda Ahmet Muhip Dıranas, Fuat Tayyip, Necdet Âkif, Cavidan Saim, Faruk Mümtaz, Yusuf Kenan gibi isimleri görmek mümkündür.⁴

9) Hızlanış

Hızlanış'ın kapağı

İstanbul Pertevniyal Lisesi öğrencileri tarafından çıkartılan *Hızlanış* dergisi 10 Nisan 1935 tarihinde ilk sayısını okuyucuyla buluşturmuştur. Mesul müdürü ve aynı zamanda Pertevniyal Lisesi'nde öğretmenlik yapan Orhan Seyfi Orhon'un teşvikleri ile çıkan *Hızlanış*, sadece bir sayı çıkabilmiştir.

Dergi kapağında bulunan zincirlerinden kurtulan kurt tasviri, içerikte öğrenciler tarafından teşekkür edilen Bay Fuad tarafından hazırlanmıştır. Bu tasvirde Türkler için rehber olan kurt figürünün kozmogonik bir çağrışımla Türkiye Cumhuriyeti ve Türk Milletinin bağımsızlığı için kullanıldığı açıktır. Tasvirin üst kısmında kırmızı renkle *Hızlanış* yazmaktadır. Kapaktaki anlatım ile içerik arasında bir denkleğin gözetildiğini söylemek mümkündür.

Derginin kuruluşunda çalışan ve yazar kadrosunda olan isimler: Orhan Şadi Kavur, Necdet Bayrı, Osman Ülgen, Ömer Çakır, M. Muhittin, Mustafa Eriç, Orhan Âtilla, M. Necati'dir. Pertevniyal Lisesi öğrencileri olan bu isimler Türk milleti, Cumhuriyet ve tarih üzerine yazılar yazmaktadır. Aynı zamanda anılan okul dışında Işık Fevziye Lisesi, İstanbul Lisesi ve Afyon Lisesi'nden öğrenciler de yazıları ile derginin içeriğini zenginleştirmişlerdir.

Okur ve yazar kitlesi bakımından genç bir topluluktan oluşan *Hızlanış*'ta Orhan Şadi Kavur'un *Soğumayan Demir* adlı şiiri Türk milletinin tarih boyunca süregelen azmini ve çalışkanlığını anlatmaktadır. Nâzım Hikmet'in poetikasına yakın bir çizgide yazılan şiir derginin ilk sayfalarında yer almaktadır.

Derginin kronolojik sırayla içeriği şöyledir:

³ Sözü edilen sayınının 347. sayfasında yer alan bu haber metnine göre "Ankara'nın çok feyyaz olan edebiyat muhiti"nden içinde yeni imzalar olan bir dergi çıkmaktadır. "Genç neslin yeni bir ilerleme hamlesinin numunesi olarak" nitelendirilen *Kor*'un uzun soluklu olması temenni edilmiştir.

⁴ Bu derginin içeriği için bkz. DOĞAN, Mehmet Can (Aralık, 2016), "Gençlerin Tek Sayılı Kor'u", *Türk Dili*, (480), s. 42-47.

Hızlanış, Sayı 1 (Nisan 1935): Hızlanış, *Çıkışımız* (Duyuru), s. 1; [İmzasız], *Yürüyüş* (Şiir), s. 1; M. Necati, *Biz Okurlar ve Öz Dilimiz* (Makale), s. 2 ve 15; M. Muhittin, *Yaşayan Ölümler* (Düzyazı), s. 3; Şemsi Bektan, *Öz Türkçe ve Bir Surav* (Makale), s. 4; Talât Eren, *Nerdesin?* (Şiir), s. 4; Orhan Şadi Kavur, *Soğumayan Demir* (Şiir), s. 5; Osman Ülgen, *İzmir'den Dönüş* (Düzyazı), s. 6; Mecmettin Akın, *Enginde Yolculuğum* (Şiir), s. 6; Orhan Şadi Kavur, *Erol* (Düzyazı), s. 7; Orhan Şadi Kavur, *Sular* (Düzyazı), s. 8; Harika Özerengin, *Bahar Gecesi* (Şiir), s. 8; Necdet Bayrı, *Yunus Emre* (Düzyazı), s. 9 ve 16; Saygun Emirdağ, *Altaylara Doğru* (Hikâye), s. 10; Tevfik İzzet, *Onlara* (Mensur şiir), s. 11, [İmzasız], *Güzel Sözler* (Aforizmalar), s. 11; M. M[uhittin], *Köyü Nasıl Gördüler?* (Düzyazı), s. 12-13; [İmzasız], *Görüşler* (Deneme yazısı), s. 14; Tarık Nâzım, *Konya'dan Hızlanış'a* (Deneme yazısı), s. 14; [İmzasız], *Arkadaş!* (Duyuru), s. 15; [İmzasız], *Açık Konuşma* (Duyuru), s. 15; [İmzasız], *Ayda Bir Mecmuası* (İlan), s. [17]; [İmzasız], *Yeni Kitapçı* (İlan), s. [18].

Dergilerin Dönemle Olan İlişkileri ve Edebî Anlayışları

Erken Cumhuriyet dönemi olarak adlandırılan 1923-1938 yılları arasında çıkarılan dergilerin büyük kısmı Atatürk, Cumhuriyet, Ankara, Türk milliyetçiliği ve devrim konularına değinen bir yayın politikası izlemiştir. İncelenen dergilerden *Anavatan*, *Gençlik*, *Mehtap*, *Çankaya* ve *Pınar* bu amaçla yayın hayatına başlamış ve yeni kurulan Cumhuriyet'in kültürel kalkınma ve millî edebiyat anlayışına hizmet eden, topluma yönelik bir edebî anlayışı benimsemişlerdir. Yayımlandıkları dönemle olan ilişkileri bakımından *Anavatan*'ın ilk sayıdaki çıkış amacını anlatan yazı, 1921 yılında yayınlanan *Dergâh*'ın ilk iki yazısı ile hem millî anlayış hem de sosyo-kültürel kabuller anlamında birbirlerine benzerlik göstermektedir. Yahya Kemal [Beyatlı] imzasıyla çıkan *Üç Tepe* başlıklı yazıda edebiyat-siyaset zemininde Tanzimat'tan Millî Mücadele'ye kadarki Çamlıca, Tepebaşı ve Metristepe birer sembole dönüştürülmüştür. Bu şekilde Yahya Kemal, panoramik bir edebiyat tarihini de anlatmaktadır. Aynı şekilde Kâzım Nâmî [Duru], *Bizden Evvelkiler* başlıklı yazısında 1922 yılına kadarki edebiyat tarihini özetlemektedir. Ayrıca bu yazıda *Dergâh Mecmuası* ve edebî çevresinin *Anavatan Mecmuası* tarafından en yakın selef olarak görüldüğünü belirten ifadeler dikkat çekicidir:

“Nihayet Anadolu'da isyan eden millî istiklâl ruhu az sonra varlığını düşmanlara da tanıtmaya, saydırmaya muvaffak olunca, Dârülfünûnün gençliği, üstatlarını (*Dergâh*) da simâa soktular, ... renkle çıkan bu mecmua, bizim en yakın selefimizdir. Kendisini bir ağabey kadar seviyoruz. Fakat onda bizim içinde yaşadığımız millî heyecanların kuvvetliliğini göremiyoruz. Onun lisânı da, edebiyatı da, şiiri de, hatta felsefesi de, çekingen, hasta yürüyor.” (Kâzım Nâmi, 1922: 3)

Diğer ortak nokta ise *Dergâh*'ta yayımlanan İsmail Hakkı [Baltacıoğlu] imzalı “Kerbelâ'ya Giden Derviş” adlı kıssadan hisse tarzı yazı ve *Anavatan Mecmuası*'ndaki Kemalettin Kâmî imzalı “Hicret” adlı şiirdedir. “Hicret” 1919 tarihli bir şiir olarak o dönemin halkının evlerini ve yurtlarını terk edişini anlatmaktadır. İsmail Hakkı'nın yazısında (1921) her ne kadar kuvvetli bir inanç hissediliyorsa da “Hicret” şiirinde (1919) ümitsizlik hâkimdir:

(...)

Gönüllerin gözyaşına inandığı bir anda,
Bin bahçeli beldemizi yâd ellere bıraktık,
Gölgesinde barınacak tek ağacım yok artık,
Dallarında bülbül öten bahçelere elveda.

(Kemalettin Kâmî [Kamu], *Anavatan Mecmuası*, S. 1, 1922, s. 2.)

İsmail Hakkı'nın yazdığı "Kerbela'ya Giden Derviş" adlı yazıdaysa dervişin inancı (maneviyat) ile Batı'nın zenginliği (maddiyat) arasında karşılaştırma yapılmakta, bu karşılaştırma sonucunda maneviyatın kazandığını anlatılmaktadır. Buradan çıkarılacak fikir, Anadolu'ya saldıran Batı orduları karşısında, inancı ile zafer kazanan orduyu yüceltmektir:

"(...) Hayatın bu ezeli kanunu bugün Eskişehir ovalarında yeni bir mucize daha gösteriyor. İşte bütün servet ü sââmânı, hazırlıkları, vasıtalarıyla yakmaya, yıkmaya, öldürmeye gelen madde kuvveti, silah namına elinde yalnız bir asa tutan, servet namına cebinde yalnız altmışlık taşıyan ve nereden çıktığı belli olmayan bir fakir dervişin nefesi önünde bakınız nasıl eriyor!.." (İsmail Hakkı, 1921: 3).

Örnek gösterilen metinler arasındaki bağlantıya başka çalışmalarda da değinilmiş, benzerlik "Kerbela'ya Giden Derviş" adlı yazı, derginin [Dergâh] ilk sayısının başında Yahya Kemal'in "Üç Tepe" adlı yazısıyla birlikte yer almasının bir tesadüf olmadığı anlaşılabacaktır" (Çağın, 2016: 30) cümleleriyle ifade edilmiştir. Burada vurgulanmak istenen durum, 1919'dan 1921'e kadarki süreçte Anadolu'nun işgali, toplumun ümitsizliği ve edebî metinlere yansımaları ile Millî Mücadele sonrasında kazanılan zafer karşısında edebî metindeki duygu hâlinin dönüşümüdür. Dolayısıyla Cumhuriyet'in ilanına kadar şiir söyleminde millî ve memleketçi bir üslubun ön planda olduğu söylenebilir.

Cumhuriyet'in ilanından sonra edebî metinlerde memleketçi bir hassasiyetten inkılapçı bir başka hassasiyete dönüşen duyguların önemli göstergelerinden biri yine Kemalettin Kâmi'nin döneminde ve sonrasında tartışmalara yol açan aykırı şiiri "Çankaya"dır. Çankaya dergisinde yayımlanmış aynı adlı üç şiirden biri olan metin, dönemin atmosferini adeta dinî bir duyarlılık gibi aksettirir. Metnin son dördünlüğündeki benzetme, Çankaya'nın kutsal bir mekân gibi algılanması gerektiğini işaret ederken biraz ileri gider:

(...)

Ne örümcek, ne yosun

Ne mucize ne füsün...

Kâbe Arap'ın olsun

Çankaya bize yeter...

(Kemalettin Kâmi [Kamu], Çankaya, S. 1, 1928, s. 10.)

Çalışmaya konu olan dergiler içinde eski şiir zevkini sürdüren yayın *Mebâhis*'tir. Süleyman Nazif, Mustafa Reşit ve Faik Ali [Ozansoy]'nin birer şiirine yer veren dergide eski şiirin biçim ve söyleyiş özelliklerinin muhafaza edilmeye çalışıldığı görülür. Derginin kadrosunda yer alan isimlere bakıldığında sanat hayatlarına önceki devirlerde başlamış şair ve yazarların varlığı dikkati çekmektedir. Bu bağlamda *Mebâhis*'in dönemin hâkim zihniyetinden uzak bir sanat anlayışını benimsediğini söylemek yanlış olmayacaktır. Nahit Sırrı [Örik]'nin kendi üslubunu bulmaya çalıştığı dergide sadece Çanakkale Savaşı ile ilgili Zeki Paşa imzalı bir yazının haricindeki metinler aşk ve tabiat üzerinedir.

Nûr, Samsun'da çıkan yerel bir dergi olması sebebiyle Samsun merkezi ve çevresi hakkında bilgiler vermekte, Faruk Nafiz'den ve Yahya Kemal'den iktibas edilen iki şiir ve birkaç edebî eser haricinde hâkim anlayıştan farklı bir konumda olmadığını sezdirmektedir.

Kor bir "edebiyat ve sanat mecmuası" olarak çıkmıştır. Şiire ağırlık veren, yeni mezun olan Fuat Tayyip'in (Fuat Bayramoğlu) başında olduğu dergide birçok şair/yazar edebiyat sahasında kendi sanat anlayışlarını bireysel bir çerçeve içerisinde sunmaya çalışmışlardır. Toplumsal bir hassasiyetin birkaç metinde görüldüğü dergide kurgusal metinlerin aşk teması etrafında toplandığı

söylenbilir. Feridun Fazıl [Tülbentçi]'in yayımlamış olduğu “Sakarya'nın Türküsü” adlı şiir tematik bağlamda memleketçi izler taşımakla birlikte ses ve söyleyiş bakımından tamamen Nâzım Hikmet'in üslubunun etkisi altındadır:

Milyonlarca renk, renk

Milyonlarca...

Kadın, erkek

Bir yürekmiş gibi atıyor...

Milyonlarca avurt şişerek haykırıyor...

(...)

(Feridun Fazıl, Kor, S.1, 1932, s.16)

Bu şiir, Erken Cumhuriyet Döneminde Nâzım Hikmet'in şiir anlayışının ve dolayısıyla serbest nazımın farklı paradigmalarda içinde dahi ne kadar geniş bir etkiye sahip olduğunu göstermesi bakımından önemli sayılabilir.

Anavatan, Gençlik, Mehtap, Çankaya ve Pınar'da görülen şiirlerin genel olarak Ankara, Atatürk ve devrimler üzerine yoğunlaştığı, Türk halk edebiyatı motiflerinin kullanıldığı ve bu yolla kültürel kalkınmaya hizmet etmenin amaçlandığı ifade edilebilir.

1935 yılında İstanbul Pertevniyal Lisesi öğrencilerinin ve Anadolu'daki birçok liseden yazılar ve şiirler gönderen öğrencilerin toplandığı *Hızlanış* da Atatürk, vatan ve Türk devrimleri üzerine bir edebî söylem geliştirmiştir. 1928 yılında çıkan *Gençlik* dergisinin hedef kitlesine aktarmak istediği Cumhuriyet, Atatürk, Türk kültürü ve tarihi konuları, *Gençlik*'ten yedi sene sonra *Hızlanış* dergisindeki yazı ve şiirlere yansımıştır.

Ele Alınan Ortak Konu ve Temalar

Dergilerin yayımlandığı yıllar Cumhuriyet'in ilk on beş senelik dönemini kapsamaktadır. Bu dergiler ele alınan konular ve temalar bakımından ikiye ayrılabilir. Ayrımı ilk olarak Ankara, Atatürk ve Türk kültürü üzerine yazılan yazı ve şiirler; ikinci olarak da bireysel bir sanat anlayışı ile aşk, tabiat, kadın üzerine kurgulanan yazı ve şiirler şeklinde yapmak mümkündür. İlk gruba alınabilecek dergiler edebî anlayışları bakımından sınıflandırılan *Anavatan, Gençlik, Mehtap, Çankaya, Pınar ve Hızlanış* adlı dergilerdir. *Anavatan*'daki Kemalettin Kâmî [Kamu] imzalı “Hicret” (Kemalettin Kâmî, 1922: 2) şiiri hece ölçüsüyle yazılmış vatandan ayrılış temalı bir metindir. Sürgün edilen Anadolu halkının içinde bulunduğu müşkül durumu anlatan Kemalettin Kâmî, derginin neden *Anavatan* ismini aldığını şiir üzerinden vatana karşı duyulan hassasiyet ile belirginleştirmektedir. Aynı dergide yer alan Nizamettin Ali imzalı “Türk Felsefesine Doğru” (Nizamettin Ali, 1922: 3-4) adlı makale, millî mücadelenin ve Türk kahramanlığının anlatıldığı bir yazıdır. İkinci sayıdaki Kemalettin Kâmî imzalı “İnkılâba Doğru” adlı şiir, ilk şiirden daha iyimser bir hâli yansıtmaktadır. Bu yazı ve şiirlerden hariç genel konuları vatan, devrim ve Türkçülük olan dergide farklı bir edebî anlayış içinde değerlendirilebilecek Mehmet Behçet [Yazar]'ın, “Karanlık ve Güneşin Kitabından”⁵ adlı fantezi yazıları da bulunmaktadır. Burada dikkat çeken şey dönem zihniyeti ile paralel giden derginin aynı zamanda birey merkezli edebî yazılara da yer veriyor olmasıdır. Ağırlıklı olarak Ankara, Cumhuriyet dönemi edebiyatı öncesi ve Millî Mücadele konularına yer veren *Gençlik* dergisinde, başkent olan Ankara hakkında tarihî ve siyasî yazılar

⁵ Yazarın *Buhurdan* (Fanteziler) adlı kitabında aynı yazıları bulunmaktadır. Ayrıca bkz. [Yazar], Mehmet Behçet, (1925), *Buhurdan*, İstanbul: Matbaa-i Ahmet İhsan ve Şürekâsı.

sayıca fazladır. Anadolu'nun medeniyet merkezi olan Ankara'daki arkeoloji çalışmalarına değinilen Nurettin İbrahim imzalı "Ankara Âbidelerinden August[us] Mabedi" (Nurettin İbrahim, 1928a: 13-14) ve "Üç Medeniyetin Mimarisi" (Nurettin İbrahim, 1928b: 23-25) başlıklı yazılar Ankara'nın tarihî-kültürel anlamda hangi medeniyetlere ev sahipliği yaptığını ve yeni bir medeniyetin de yine burada kurulduğunu anlatmaktadır. Milletvekillerinin fotoğraflarının yayımlanması, hükümet merkezinin anlatılması da yeni başkentten görsel açıdan okuyucu ile paylaşıldığı diğer örneklerdir. Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı öncesi hakkında önemli makalelere imza atan Saadettin Nüzhet [Ergun]'in, "Divan Edebiyatı ve Mazmunları" (Saadettin Nüzhet, 1928a: 6-9) ve "Bektaşî Edebiyatı" (Saadettin Nüzhet, 1928b: 2-6) adlı yazıları dikkate değerdir. *Gençlik*'in ağırlıklı olarak Ankara ve Millî Mücadele konularına önem verdiği, yazı ve şiirlerde seçilen konu ve temalarda görülmektedir. *Mehtap*, *Çankaya* ve *Pınar* dergileri ortak konu, yazar ve temalar üzerinden izlenebilecek birbirinin devamı niteliğindeki yayınlardır. *Mehtap*'ta Hıfzı Oğuz'un genellikle Ankara hükümeti ve devrimler üzerine odaklanan yazıları, *Gençlik* ile benzeşen bir yayın politikası güttüğünü gösterir. *Hızlanış*'ta yer alan Orhan Şadi Kavur imzalı "Soğumayan Demir" şiiri, yine Nâzım Hikmet'in serbest nazım ile yazdığı şiir biçimine benzer şekilde Türk tarihini anlatan bir metindir.

(...)

Her kıvılcım tutuşturdu bir yer...

Alev oldu yerler... Alev oldu gökler...

Başladı binlerce yoldan akın.

Binlerce koldan akın.

Güneşe yakın.

Uçtular, koştular.

(...)

Orhan Şadi Kavur (*Hızlanış*, S. 1, Nisan 1935, s. 5)

İkinci gruba giren *Mebâhis* ve nispeten *Kor* ise sanatı bireysel olarak algılamış, yayımlandıkları dönemden farklı konu ve temalara yöneldikleri görülmüştür. *Mebâhis*'te Süleyman Nazif'in sürüldüğü Malta'da yazdığı "Malta Geceleri" (Süleyman Nazif, 1924: 8) adlı şiir, *Anavatan Mecmuası*'ndaki Kemalettin Kâmî'nin *Hicret* şiiriyle aynı temayı -sürgün,daüssıla- paylaşırsa da Kemalettin Kâmî'nin konuyu daha toplumsal bir zihniyetle yazdığı, Anadolu halkının hüznünü yansıtmaya çalıştığı görülür. Ancak Süleyman Nazif'in şiirinde bireysel hassasiyetler ağır basmış, kişisel bir algı ile daüssıla anlatılmıştır. Fâik Ali'nin yazdığı "Her Lafza Bir Terâne veya Bir Figân-ı Aşk" (Faik Ali, 1924: 9) adlı şiiri divan edebiyatı tarzında sekiz beyitli ve aruz vezni ile yazılmış bir aşk şiiridir. *Kor*'daki şiirlerin de genellikle, söylemini bireyin iç dünyasını ifade eden şiir geleneğinden alan metinler olduğu söylenebilir. "Dudaklar" adlı şiiri ile Fuat Tayyip, "Sarhoş Geceler" ile Reşat Cemal, "Serseri" ile Turgut, aşk temasını işlemektedirler.

Ankara'nın İstanbul Karşısındaki Konumu

Ankara'nın başkent olması; İstanbul'daki aydınların, yazar ve şairlerin Ankara ve Gazi'nin çevresine toplanması ile yeni bir edebî, kültürel ortam şekil almaya başlamıştır. Cumhuriyet'in ilan edildiği başkent Ankara, 1923 yılından itibaren ülkenin örnek alınacak bir şehri olmalıdır. *Gençlik*, *Mehtap* ve *Çankaya* dergilerinde özellikle bu konuda titiz davranan yazar ve şairler; yeni kurulan şehri, meclisi, milletvekillerini, siyasi olayları ve Gazi'yi anlatan yazılar ile fotoğrafları yayımlamaktadır. *Gençlik*'teki *Hükümet Merkezimiz Fotoğraflarla Bir Nazar*, *Muhterem Büyük Meclisimizin Büyük Mebuslarını Resimleriyle Tanıyoruz* gibi görseller buna örnektir. Bunun yanı

sıra İstanbul'un kültürel anlamdaki zenginliği, birçok medeniyet kalıntısını barındırmasının karşısında Ankara'nın da bu konuda yeterli olduğu ispat edilmeye çalışılmıştır. Nurettin İbrahim Bey'in kültür yazıları - *Ankara Abidelerinden August[us] Mabedi* ve *Üç Medeniyetin Mimarisi*-buna örnek olarak gösterilebilir. Osmanlı İmparatorluğu'na yıllarca bir iktidar mekânı olmuş Topkapı Sarayı'nın karşısında ülkenin yönetildiği Çankaya Köşkü edebiyat dünyasında da konu edilmiş, Ankara'nın genel olarak İstanbul'dan üstün olması, Cumhuriyet'in sembolü konumuna getirilmeye çalışılmıştır. 1928 yılında yayımlanan *Çankaya* dergisi o dönemin belki de Ankara üzerine en kapsamlı dergisidir. Yazı ve şiir çeşitliliği bakımından Ankara'nın beş yıllık dönüşümünü topluma anlatmaktadır.

Öne Çıkan İsimler

Dergilerde görünen şair ve yazarlar arasında Ankara'nın siyasi ortamını, yeni kurulan şehri anlatan; Gazi ve Çankaya izlenimlerini dergiler aracılığıyla aktaran en önemli isim Hıfzı Oğuz Bekata'dır. *Gençlik* ve *Mehtap* dergileri birbirinin devamı olması dolayısıyla birçok isim her iki dergide de aynıdır. Bu iki derginin imtiyaz sahibi olarak Bekata'nın adının geçmesi dikkat çekmektedir. Aynı zamanda Ankara ve Gazi odaklı bu dergilerde Kemalettin Kâmi Kamu ve Faruk Nafiz Çamlıbel'in sık sık görünmesi Cumhuriyet dönemi Türk şiirinin Ankara, Gazi ve devrim temalarının işlendiği metinlere önemli kalemleri yönlendirdiğini düşündürmektedir. Aka Gündüz'ün düzyazılarıyla varlık göstermesi, söz konusu dergiler içinde önemlidir. Nahit Sırrı Örik'in kendi dergisi *Mebâhis* ile görünmesi, Mehmet Behçet Yazar'ın fantezi türünde yazdığı metinlerle *Anavatan Mecmuası*'nda yer bulması bireyin iç dünyasını yansıtan sanat anlayışının da bu kısa ömürlü dergilerde bir karşılığı olduğunu göstermektedir. Saadettin Nüzhet Ergun'un daha sonra kitap hacminde yayımlayacağı konulara *Gençlik*'te yazdığı yazılarla değinmesi, hem haber değeri taşır hem de Türk şiirinin kaynaklarının araştırılması meselesinin dönemin anlayışı içinde ne kadar önemsendiğinin bir göstergesi olur.

Değerlendirme ve Sonuç

Bu çalışmada incelenen dergilerin, ideolojinin ve devrimlerin oluşturduğu yenilikçi atmosfer içinde yayın hayatlarına başladıkları; fakat bunu istikrarlı bir şekilde sürdüremedikleri görülmektedir. Dergilerin 1923-1938 yılları arasında yayımlanmış olması, Cumhuriyet rejiminin ve devrimlerinin dergilere ne ölçüde yansıdığını da incelemek olanağını vermiştir.

Dergilerin çıkış amaçlarının beyan edildiği yazılarda benzer amaçlar etrafında buluşulduğu görülmektedir. Genel olarak bir sanat görüşü bildiren bazı çıkış metinlerinin kendilerinden önceki edebî hareketleri anlatması ve yayımladıkları dergiyle farklı olarak ne yapmak istediklerini ifade etmesi hâkim olan tavidir. Cumhuriyet, Atatürk ve devrimler üzerine konumlanan dergilerin gençliğe aktarmak istediği tarih ve kültür bilinci dikkate değerdir. 1923 yılından itibaren siyasî dönüşümün haricinde toplumun her yönden kalkınması, eğitilmesi için dergilerin birer araç olarak kullanıldığı görülmektedir. Tarih, medeniyet, dil, edebiyat gibi disiplinlerin insanın ruhunu ve bilincini doyurmaya çalışmak için kullanıldığı, uzak geçmiş ile gelecek arasında bağ kurmaya çalışıldığı anlaşılmaktadır.

Anavatan Mecmuası 1922 yılında, Cumhuriyet'in ilanından bir yıl önce, *Dergâh Mecmuası*'na eklenen ve onun devamı olarak görülebilecek bir dergidir. On beş günde bir çıkacağı belirtilen derginin 2 Temmuz 1922 tarihindeki ilk sayısından sonra bir buçuk aylık bir zaman geçmiş; ikinci sayı 15 Ağustos 1922 tarihinde yayımlanmıştır. Bunun nedeni ikinci sayının arka kapağında verilen "İtizar" başlıklı yazıda belirtilmiştir. Yaşanan teknik sorunların derginin devam etmesine engel olmuş olma ihtimali yüksektir.

Mebâhis adlı dergi Nahit Sırrı'nın başında olduğu bir dergi olarak yazarın aynı zamanda dergicilikle de ilgilendiğini göstermektedir. Yazarın Fransızca olarak yazdığı ilk hikâyesi olan "Kin", dilbilgisi hataları yüzünden Türkçeye çevrilerek bu dergide yer almıştır. Ancak ikinci sayının neden çıkmadığına dair bir bilgi veya belge bulunamamıştır. *Mebâhis*'in devam edemeyişinin nedenleri arasında günün şartlarına göre eski sayılabilecek bir edebiyat zevkine bağlı yayıncılık yapmanın herhangi bir karşılığı olmadığı düşüncesi baskın çıkmış olabilir.

Ankara, Atatürk ve Cumhuriyet konuları çerçevesinde kendini var eden *Gençlik*, *Mehtap*, *Pınar* ve *Çankaya* adlı dergilerin Hıfzı Oğuz, Kemalettin Kâmi, Faruk Nafiz ve Aka Gündüz gibi yazar ve şairleri barındırmasına rağmen uzun soluklu olamaması, varlığını yalnızca ideolojik olarak temellendirmeye gayret eden yayınların uzun ömürlüğü olamayacağına dair bir düşünce uyandırmaktadır.

Gençlik dergisinin sadece iki sayı çıkmış olmasının nedeninin Harf Devrimi olduğu bilgisi, *Mehtap* dergisinin ilk sayısının son sayfasında verilmektedir. *Gençlik*'in yazar kadrosu aynı şekilde *Mehtap* dergisinde de yayıncılığa devam etmeyi denemiştir. Bu gayreti, yazarların ideolojileri bağlamında dergi fark etmeksizin yazma arzusu olarak görmek yanlış olamaz.

Kor, bir edebiyat-sanat dergisi olma heveskârlığı ile yola çıkmıştır. Derginin devam edemeyişinin nedeninin mesul müdür Fuat Bayramoğlu'nun Mülkiye sınavını kazanarak İstanbul'a gitmek zorunda kalması olduğu bildirilmiştir (DOĞAN, 2016: 42).

Hızlanmış, Orhan Seyfi Orhon'un mesul müdürü olduğu bir lise dergisidir. İstanbul'un saygın okullarından Pertevniyal Lisesi öğrencileri tarafından çıkartılan bu dergi büyük bir şevk ile edebiyat sahasında ismini duyurmuş olmasına rağmen sadece bir sayılı ömrü olmuştur. Derginin iç kapağında yer alan "Yürüyüş Neden Hızlanmış Oldu?" başlıklı yazıda, bu mecmua için *Yürüyüş* adının uygun görüldüğü; fakat aynı adla daha önce çıkan bir dergi tespit edildiği için⁶ derginin adının *Hızlanmış*'a çevrildiği söylenmiştir. Her ne kadar bu ifade bir eklemleme biçimi olarak sunulsa da iki dergi arasında organik bir bağ yoktur. Edebiyata ilgi duyan İstanbul ve diğer şehirlerdeki lise öğrencilerinin toplandığı bu derginin aslında 1928 yılında çıkan *Gençlik* dergisinin hedef kitlesine aktarmak istediği Cumhuriyetçilik bilincini taşıdığı söylenebilir.

Sonuç olarak on beş yıllık bir zaman dilimi içerisinde yayımlanan bu dergilerin maddiyat, yazar ve şair kadrosunun yaş ve edebî görüş farklılıkları, çeşitli matbaa kazaları ve devrimlerin yarattığı yenilikçi atmosferin sürekli bir dergi çıkarmak için yetersiz kalması gibi nedenlerle, çıktıkları edebiyat sahasındaki maceralarının kısa sürdüğü, buna rağmen yazar ve şairlerin yine de farklı dergilerde edebî hayatlarına devam etmeye çalıştıkları görülmüştür. Edebiyat kanonunun dışında kalan bu dergiler, içine doğdukları dönemin siyasi, toplumsal ve kültürel hareketlerinin aktüel metinlerde ne şekilde yansıdığını göstermesi bakımından dikkate değer veriler içermektedir.

---

⁶ Sözü edilen dergi Selahattin Enis tarafından Samsun'da Eylül 1930 – Ağustos 1931 tarihleri arasında 12 sayı çıkarılan *Yürüyüş* olmalıdır.

Kaynakça

- [İmzasız], (Nisan 1924), “Arz-ı Maksat”, *Nûr*, S. 1. , s. 6.
- [İmzasız], (Nisan 1924), “İtizar”, *Nûr*, S. 1. , s. 2.
- ÇAĞIN, Sabahattin (Mart, 2016), “1921’de Çıkan İlk Dergâh’a Dair”, *Dergâh*, S. 313.
- DOĞAN, Mehmet Can (Aralık, 2016), “Gençlerin Tek Sayılık Kor’u”, *Türk Dili*, (480), s. 42-47.
- Faik Ali [OZANSOY], (Mayıs, 1924), Her Lafza Bir Terâne veya Bir Figân-ı Aşk, *Mebâhis*, (1).
- Feridun Fazıl [TÜLBENTÇİ] (1932), “Sakarya’nın Türküsü”, *Kor*, S.1, s.16.
- Hıfzı Oğuz [BEKATA], (Nisan 1928), Musahabe, *Gençlik*, S.1, s. 1-3.
- İsmail Hakkı [BALTACIOĞLU], (1921), “Kerbela’ya Giden Derviş”, *Dergâh*, S. 1. s.3.
- KAVUR, Orhan Şadi (1935), “Soğumayan Demir”, *Hızlanış*, S.1, s.5.
- Kâzım Nâmi [DURU], (1922), “Bizden Evvelkiler”, *Anavatan Mecmuası*, S.1, s.3.
- Kemalettin Kâmî [KAMU], (1922), Hicret, *Anavatan Mecmuası*, S.1, s.2.
- Kemalettin Kâmî [KAMU], (1928), Çankaya, *Çankaya*, S.1, s.10.
- Nizamettin Ali [SAV], (1922), “Türk Felsefesine Doğru”, *Anavatan Mecmuası*, S.1.
- Nurettin İbrahim [KONYAR], (1928a), “Ankara Âbidelerinden August[us] Mabedi”, *Gençlik*, S.1.
- Nurettin İbrahim [KONYAR], (1928b), “Üç Medeniyetin Mimarisi”, *Gençlik*, S. 2, s. 23-25.
- Saadettin Nüzhet [ERGUN], (1928a), Divan Edebiyatı, *Gençlik*, S. 1, s. 6-9.
- Saadettin Nüzhet [ERGUN], (1928b), Bektaşî Edebiyatı, *Gençlik*, S. 2, s. 2-6.
- Servet-i Fünûn Uyanış, (28 Nisan 1932), S.1863-178, s. 347.
- Süleyman Nazif, (Mayıs, 1924), Malta Geceleri, *Mebâhis*, S.1. , s.8.

Çalışmaya Konu Olan Edebiyat Dergileri

Anavatan (2 Temmuz 1922 – 15 Ağustos 1922)	2 Sayı, Yeni Gün Matbaası, Ankara.
Çankaya (15 Mayıs 1928)	1 Sayı, Mecdi Sadrettin – Mithat Ömer, Ankara.
Gençlik (Nisan 1928 – Mayıs 1928)	2 Sayı, Cemal – Hıfzı Oğuz Bekata, Ankara.
Kor (Nisan 1932)	1 Sayı, Ankara.
Mebâhis (17 Mayıs 1924)	1 Sayı, Nahid Sırrı [Örik], İstanbul.
Mehtap (25 Kasım 1928)	1 Sayı, Şemseddin Sami, Ankara.
Nur (1 Nisan 1924 – 10 Nisan 1924)	2 Sayı, Hikmet Sadık, Samsun.
Pınar (15 Ocak 1924)	1 Sayı, Abdurrahman Hamit, Ankara.
Hızlanış (10 Nisan 1935)	1 Sayı, Orhan Seyfi Orhon, İstanbul.